

Nordiska Ministerrådet
att Helen Ågren
Store Strandstræde 18
DK 1255 København K

Dato: 11-09-2000
Journ.nr.:
Ref.: hsc
Tel. dir.: 33 95 58 69
e-mail dir.: hsc@naturraadet.dk

Naturrådets bemærkninger til "Udkast til strategi for Bæredygtig udvikling - en ny kurs for Norden"

Naturrådet er i brev af 15. august 2000 blevet indbudt til at komme med synspunkter på den nordiske strategi for bæredygtig udvikling.

Bæredygtighed er et tema i Naturrådets første vismandsrapport: "Dansk Naturpolitik – visioner og anbefalinger", som udkom den 25. maj 2000. Sammen med udgivelsen af vismandsrapporten udgav Naturrådet også en temarapport om bæredygtighed: "Dansk Naturpolitik - i bæredygtighedens perspektiv". Debatten om bæredygtig udvikling ligger således Naturrådet meget på sinde. Naturrådet deler dog ikke udkastets opfattelse af at: "En bæredygtig udvikling indeholder tre gensidigt afhængige dimensioner: en økonomisk, en social og en miljømæssig dimension." Hvis der hermed menes, at disse dimensioner betragtes som ligeværdige. Natur og miljø har en helt anderledes grundlæggende og dermed på længere sigt afgørende betydning for menneskers livsvilkår end de to øvrige nævnte dimensioner.

Men derudover er der i den nordiske strategi mange udmærkede overordnede mål. Det er et positivt papir, som anvender en lang række definitioner og betegnelser, som det er svært at være uenig i. Papiret konkretiserer imidlertid ikke i tilstrækkelig grad målene, sætter ofte ingen tidsfrister eller anviser virkemidler for opnåelse af målene. Naturrådet opfordrer derfor til at målene i højere grad konkretiseres, at der anvises flere virkemidler og fastsættes tidsterminer for opnåelse af de opstillede mål. Der er således en række punkter, hvor Naturrådet finder at udkastet til strategien er utilstrækkeligt.

Formålet med strategien

Det nævnes i indledningen, at strategien skal supplere de nordiske landes nationale strategier og andre internationale og regionale strategier, men det er

uklart hvilken særlig rolle Norden kan spille i denne sammenhæng. Hvis der skal være en berettigelse for en nordisk strategi, må der gennem strategien kunne opnås væsentlige resultater, som ikke eller kun vanskeligt kan nås på anden måde. Strategien forholder sig imidlertid kun meget overfladisk til dette punkt. En række kriterier for at en aktivitet er nordisk nyttig nævnes i de afsluttende afsnit, men de er ikke reflekteret i rapporten i øvrigt. Nordens position som foregangsområde nævnes også flere steder, og det fremhæves, at denne position skal fastholdes. Da der imidlertid ikke gøres rede for, hvordan denne position skal udnyttes for at fremme en bæredygtig udvikling, kan læseren få den tanke, at strategien er overflødig.

Det globale fordelingsperspektiv mangler

Strategien behandler ikke det globale fordelingsperspektiv, tværtimod siges det eksplicit, at dette aspekt ikke vil blive inddraget. Det nævnes at forureningsproblemerne og klimaproblemerne er grænseoverskridende, men fordelingsperspektivet inddrages ikke. Det er efter Naturrådets opfattelse ikke meningsfuldt at udarbejde en strategi for bæredygtig udvikling uden at inddrage det globale fordelingsperspektiv, som står centralt i Brundtland kommissionens arbejde. De nordiske lande er på mange måder førende omkring ulandsbistand, og det ville derfor være oplagt, hvis netop de nordiske lande markerede sig ved at lade en nordisk strategi omfatte det globale fordelingsperspektiv. Her ville Norden have en reel chance for at gå foran.

Forbrugets størrelse

Det store forbrug i de nordiske lande er, både i en national, regional og i en global sammenhæng en af de vigtigste årsager til at udviklingen i Norden langt fra er bæredygtig. Alligevel undlader strategien at forholde sig til, hvilket niveau af forbrug og udledninger m.v., som man anser for bæredygtigt.

Der mangler konkrete virkemidler

Der er mange overordnede betragtninger, f.eks.: ”Dette tab (af arter og levesteder) er urovækkende, fordi den biologiske mangfoldighed er et væsentligt grundlag for menneskets eksistens, livskvalitet og velfærd og dermed grundlaget for bæredygtig udvikling”. Det konkretiseres imidlertid ikke yderligere, hvad der skal til for at stoppe tabet af arter og levesteder. Af andre eksempler kan nævnes:

Eksempel: I afsnittet om energi konstateres, at energiforbruget i Norden er relativt højt, samt at :”Med hensyn til reduktion af CO₂ kan de nordiske lande endnu ikke vise et generelt positivt billede.” - Alligevel foreslås der ikke tilstrækkelige virkemidler til at nedsætte CO₂ emissionen

Eksempel: I strategien hedder det, at den biologiske mangfoldighed skal styrkes i landbrug og skovbrug. Dette mål er det svært at være uenig i. Det er imidlertid ikke konkretiseret hvilken biologisk mangfoldighed, der er målet på markerne og i skovene eller med hvilke midler, der skal ske en styrkelse af den biologiske mangfoldighed.

Eksempel: I strategien hedder det: ”Dagens konventionelle landbrug indebærer brug af næringsstoffer og pesticider, som medfører risiko for udvaskning til overflade- og grundvand og transport til vandløb, søer og havet.” Der er imidlertid ingen mål for, hvor langt belastningen af vandområderne skal ned, og der er ikke peget på konkrete initiativer for at få nedbragt belastningen.

Bæredygtig landbrugsproduktion

Der mangler en god – og kort – beskrivelse af, hvad man forstår ved en bæredygtig landbrugsproduktion. Naturrådet foreslår følgende overordnede kriterier for en bæredygtig udvikling i jordbrugsproduktionen:

- at den næringsstofmæssigt og energimæssigt kommer til at indgå i den globale produktion med et positiv nettoresultat, og
- at produktionen kommer til at foregå uden væsentlige skadelige belastninger af grundvand, vandløb og marine miljøer.

Der mangler også en mere principiel stillingtagen til kravet om effektive landbrugssystemer og miljøhensyn. Det er – oftest - to modstridende mål. Naturrådet mener, at det er vigtigt, at der i strategien tages konkret stilling til denne konflikt.

Med henvisning til at nogle af de nordiske lande ikke er medlemmer af EU, går strategien ikke særlig dybt ind i virkemidlerne på landbrugsområdet. De nordiske lande - der er med i EU – kan imidlertid stadig bruge de muligheder, der er i Agenda 2000 til at øge miljøkravene i landbrugspolitikken og målrette dem til at reducere miljøproblemer og øge biodiversiteten.

Afsnittet om at styrke den nordiske indflydelse i internationale forhandlinger og processer på landbrugsområdet er lidet sigende. Det forholder sig f.eks. ikke til landbrugets støtteordninger, eller miljøkonsekvenser af øget frihandel med landbrugsvarer. De nordiske lande kunne, hvis de ønsker at have en førerposition forpligte sig til at arbejde for, at der i WTO indføres miljøkonsekvensvurderinger og evaluering af frihandelsaftalerne.

Prissætning af naturressourcerne

Det er Naturrådets opfattelse, at økonomiske virkemidler er vigtige for at opnå en bæredygtig udvikling. Prissætning af naturressourcerne kan imidlertid aldrig blive

Side 4

et mål. Målene må i stedet søges i de værdier som prioriteres i samfundet. I Naturrådets vismandsrapport argumenteres for, at man ved opstilling af målene for en bæredygtig udvikling må tage udgangspunkt i tre typer af naturværdier. Kritiske værdier, omsættelige værdier og unikke værdier. Heraf er det kun de omsættelige naturværdier, der på en meningsfuld måde kan gøres til genstand for økonomiske beregninger.

Forsøgsområde for Kyoto-mekanismerne i Østersøregionen

Der foreslås oprettet et forsøgsområde, således at Østersøregionen fungerer som forsøgsområde for afprøvning af Kyoto-mekanismerne, især Joint Implementation. Der foreslås også (muligvis) oprettet et kompetencenetværk, samt et fælles marked for at handle med CO₂ kvoter. Umiddelbart lyder idéen besnærende. Man må imidlertid være opmærksom på, at oprettelsen af et forsøgsområde ikke bruges til at købe de nordiske lande fri for deres Kyoto-forpligtelser. Det er fint, hvis Norden kan støtte klimatiltag i Polen og de baltiske lande, men det bør ikke træde i stedet for en indsats i de nordiske lande.

Strategien er på nogle områder bredere end det danske arbejde

Strategien skal imidlertid også have ros for på nogle områder at være bredere end det arbejde, der foregår i Danmark. Således foreslås udarbejdet handlingsplaner for biologisk mangfoldighed, som omfatter integration af hensynene i sektorpolitikker inden for landbrug, skovbrug, fiskeri og transport. Dette er bredere end oplægget til arbejdet i det danske Wilhjelmudvalg, som er nedsat til at udarbejde den danske handlingsplan for biologisk mangfoldighed og naturbeskyttelse.

Fælles forskningsindsats

Det er positivt, at der lægges op til en fælles forskningsindsats på en række områder. F.eks. omkring metoder til overvågning af biologisk mangfoldighed. Desuden skal mulighederne for et større samarbejde mellem de nordiske lande på klimaforskningsområdet analyseres og vurderes. Der er imidlertid heller ikke på disse forslag faste tidsterminer eller mere konkrete anvisninger på, hvem der skal udføre arbejdet.

Med venlig hilsen

Peder Agger
Formand for Naturrådet